

Ärendet

Tillsyn av myndighetsutövning avseende familjehemsplacerade barn vid socialtjänsten i Bollebygd.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ställer följande krav på åtgärder. Bildnings- och omsorgsnämnden ska säkerställa att:

- personalen har den kompetens som anges i gällande bestämmelser,
- det finns ett ledningssystem med de processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet,
- utredningar handläggs i enlighet med gällande bestämmelser,
- det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende (HVB) och stödboende,
- barn endast placeras i enskilda hem som är utredda av nämnden och att
- genomförande och uppföljning av familjehemsvård sker i enlighet med gällande bestämmelser.

Redovisning av vidtagna åtgärder och planerade åtgärder ska ha inkommit till IVO senast den 28 april 2017. Av redovisningen ska framgå:

- Vilka åtgärder socialnämnden har vidtagit/ avser att vidta.
- Tidpunkt för och omfattning av de genomförda eller planerade åtgärderna.
- Hur socialnämnden säkerställer att vidtagna åtgärder får önskad effekt.

Skälen för beslutet

Tillsynen har i huvudsak visat följande:

- Brister avseende planeringsförutsättningar.
- Brister avseende arbete med familjehem.
- Brister avseende utredningar av barn.
- Brister avseende familjehemsvårdens genomförande och uppföljning

Planeringsförutsättningar

Rutiner och riktlinjer saknas i verksamheten

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser avseende riktlinjer och rutiner för arbetet eftersom det saknas ledningssystem samt riktlinjer och rutiner i verksamheten.

Av 4 kap. 1 - 4 §§ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska vårdgivaren eller den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS anpassa ledningssystemet till verksamhetens inriktning och omfattning. Det ska bestå av de processer och rutiner som behövs i verksamheten för att säkra verksamhets kvalitet.

I intervju med ledning och personal framgår att det saknas ledningssystem i verksamheten och att det inte finns rutiner och riktlinjer för arbetet med familjehemsplacerade barn.

Enligt ledningen har förslag till riktlinjer avseende handläggning för barn och unga lämnats till nämnden för beslut.

Personalen uppfyller inte kompetenskraven

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser vad avser personalens kompetens eftersom tre handläggare saknar kompetens utifrån vad som framgår av 3 kap. 3 och 3 a §§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Av 3 kap. 3 och 3a §§ SoL framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

Socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och unga som innefattar

1. bedömning av om utredning ska inledas,
2. utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
3. uppföljning av beslutade insatser.

Socialnämnden ansvarar för att den handläggare som självständigt utför arbetsuppgifter som avses i andra stycket har tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

Ytterligare bestämmelser om krav på personals kompetens återfinns i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2014:7) om behörighet att utföra vissa uppgifter i socialtjänstens barn- och ungdomsvård.

I intervju med ledning och personal framgår att de tre handläggare som är anställda vid barn och unga saknar kompetens utifrån vad som anges i bestämmelserna ovan.

Nämndens egenkontroll brister

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser vad avser egenkontroll då ingen strukturerad egenkontroll utförts.

Av 5 kap. 2 § SOSFS 2011:9 ska den som bedriver verksamhet utöva egenkontroll. Det innebär att systematiskt följa upp och utvärdera den egna verksamhetens resultat. Egenkontrollen innebär även att kontrollera att verksamheten bedrivs enligt de processer och rutiner en intern granskning av att den egna verksamheten uppnår ställda krav och mål.

Av intervju med ledning och personal framgår att någon strukturerad egenkontroll inte hade utförts innan augusti 2016. Enligt ledningen har detta arbete påbörjats.

Socialnämndens arbete med familjehem

Nämnden har placerat barn i familjehem som inte är utredda av nämnden

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser eftersom flertalet av familjehemmen inte är utredda av nämnden.

Av 6 kap. 6 §, andra stycket socialtjänstlagen (2001:453), SoL, följer att socialnämnden inte får lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnd.

I intervju med ledning och personal samt av dokumentationsgranskning framgick att nämnden inte har utrett familjehemmen, med undantag av två av de 10 granskade ärendena.

Nämnden arbetar inte för att se till att det finns tillgång till familjehem

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser när den inte rekryterat familjehem i egen regi.

Av 6 kap. 2 § SoL följer att varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, hem för vård eller boende och stödboenden.

I intervju med ledning och personal framgår att man uteslutande har använt konsulentstödda familjehem för barn som behöver bo utanför

det egna hemmet eftersom nämnden inte har rekryterat familjehem i egen regi.

Nämnden har inte lämnat utbildning och stöd till familjehem

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser då inget av de anlitade familjehemmen har erhållit utbildning, råd, stöd eller annan individuell hjälp.

Av 6 kap. 1 §, tredje stycket följer att socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Av 6 kap.6 c § SoL följer att socialnämnden ska tillhandahålla den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem.

Av 6 kap. 7a § följer att socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

I intervju med ledning och personal samt av dokumentationsgranskning framgår att inget av de anlitade familjehemmen har erhållit utbildning, råd, stöd eller annan individuellt anpassad hjälp från nämnden.

Utredningar av barn

Utredningarna har inte bedrivits skyndsamt

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser eftersom flertalet utredningar har överstigit lagstadgad utredningstid.

Av 11 kap. 2 §, tredje stycket SoL följer att en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd ska bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. Finns det särskilda skäl får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid.

I intervju med ledning och personal samt av dokumentationsgranskning framgår att sju av de 10 granskade utredningarna har överstigit lagstadgad utredningstid om maximalt fyra månader. Det har inte funnits skäl till förlängd utredningstid i någon av utredningarna.

Nämnden har omplacerat barn utan föregående utredning

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser eftersom den omplacerat barn utan föregående utredning.

Av 11 kap. 1 § SoL framgår att socialnämnden utan dröjsmål ska inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

Utredningar saknas inför omplacering i alla de granskade ärendena.

Nämnden har inte dokumenterat barns delaktighet

IVO bedömer att nämnden delvis har brustit i förhållande till gällande bestämmelser vad gäller barns rätt till delaktighet då barnens inställning inte framgår.

Av 3 kap. 5 § SoL följer att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne.

Enligt 11 kap. 10 § SoL ska barnet få relevant information när en åtgärd rör ett barn.

Av 4 kap. 15 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS ska det framgå

1. vilken information som har lämnats till barnet eller den unge,
2. när och på vilket sätt informationen har lämnats och
3. namn och befattning eller titel på den som har lämnat informationen.

Uppgifter om när och på vilket sätt information har lämnats saknas i alla ärenden.

Barnets inställning till förslag till beslut saknas i tre av de granskade utredningarna.

Av dokumentationsgranskning framkommer att barn har kommit till tals i nio av de granskade utredningarna.

Nämnden har inte utfört matchning av insats

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser avseende matchning av insats eftersom ingen matchning inför placering har genomförts.

Av 5 kap. 1 § SOSFS 2012:11 följer att inför socialnämndens beslut om vård i familjehem eller hem för vård eller boende ska en bedömning göras av om förutsättningarna i det tilltänkta hemmet svarar mot de behov som barnet eller den unge har (matchning). Bedömningen ska redovisas i ett underlag till beslut. Om beslutet gäller vård i familjehem, ska underlaget innehålla en familjehemsutredning som är aktuell. Om

beslutet gäller vård av ett barn ska beslutsunderlaget även innehålla en redogörelse för vilka överväganden som har gjorts i fråga om möjligheten att placera barnet hos en anhörig eller hos någon annan närstående i enlighet med 6 kap. 5 § socialtjänstlagen.

I intervju med ledning och personal framgår att ingen matchning av familjehemmet utifrån barnens behov har genomförts inför placering i något av ärendena.

Av dokumentationsgranskning framkom att redogörelse för ställningstagande att placera barnet hos släkting eller anhörig saknas i fem utredningar.

Familjehemsvårdens genomförande och uppföljning

Placerade barn saknar särskilt utsedd socialsekreterare

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser eftersom flera barn saknar särskilt utsedd socialsekreterare.

Av 6 kap. 7 c § SoL följer att när vård ges i ett familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende, ska det finnas en av socialnämnden särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge.

Av dokumentationsgranskning framgick att särskild utsedd socialsekreterare saknades i sex av de 10 granskade ärendena.

Uppföljning av vården

IVO bedömer att nämnden delvis har brustit i denna del då den inte följt upp alla ärenden i enlighet med lagstiftningens krav.

Av 6 kap. 7 b § följer att socialnämnden noga ska följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende.

Uppföljning av placering har genomförts i nio av de granskade ärendena och besök i familjehemmet har genomförts regelbundet i åtta av ärendena.

Vård- och genomförandeplaner är inte upprättade utifrån lagstiftningens krav

IVO bedömer att nämnden har brustit i förhållande till gällande bestämmelser vad avser upprättande av vård- och genomförandeplaner eftersom det saknas i flertalet ärenden.

Av 11 kap. 3 § SoL följer att när någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan).

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende, stödboende eller familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

I 5 kap. 1 a § socialtjänstförordning (2001:937), SoF, framgår vad vård- och genomförandeplanen ska innehålla.

I intervju med ledning och personal samt av dokumentationsgranskning framgår att vårdplaner saknades i åtta ärenden. Av de två vårdplaner som upprättats uppfyller ingen av dem lagstiftningens krav på innehåll i alla delar. Genomförandeplan saknades i nio ärenden. Den genomförandeplan som upprättats uppfyller inte lagstiftningens krav i alla delar.

Underlag

Inspektionen genomfördes den 13 september 2016 av inspektörerna Gail Sjölund och Annelie Andersson. Tillsynen har omfattat intervju med ledning och socialsekreterare. Därutöver har nämnden genomfört en egengranskning. IVO har genomfört kontrollgranskning i samband med inspektionen.

Ytterligare information

Enligt 13 kap. 1 § socialtjänstlagen, SoL, utövar Inspektionen för vård och omsorg, IVO, tillsyn över socialtjänsten. Tillsynen innebär enligt 13 kap. 2 § SoL en granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål enligt lagar och andra föreskrifter samt beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. IVO har beslutat att göra egeninitierade verksamhetstillsyner som omfattar ett antal utvalda kommuners arbete med familjehemsplacerade barn. Granskningen har avsett framförallt socialnämndernas myndighetsutövning ifråga om planeringsförutsättningar, egenkontroll, utredningar av barn och familjehem samt genomförande och uppföljning av familjehemsvården.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Maria Björklund. I den slutliga handläggningen har Annelie Andersson deltagit. Inspektören Gail Sjölund har varit föredragande.

För Inspektionen för vård och omsorg.

Maria Björklund

Gail Sjölund